

ΤΑ ΑΘΑΝΑΤΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

David

ΚΟΠΕΡΦΙΛΝΤ

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ.— 'Ο Δαυίδ Κόπερφιλντ περνάει ευτυχισμένα τα πρώτα παιδικά του χρόνια κοντά στην νεαρή μητέρα του και στην άφωσιωμένη τους υπηρέτρια Πέγκοττυ, στο όμορφο σπίτι τους, στο Μπλουντέρσον της Άγγλιας. Μά η ευτυχία αυτή δεν κρατάει πολύ. 'Η κ. Κόπερφιλντ, νέα και άπειρη καθώς είναι, ξεγελιέται και παντρεύεται τον κ. Μύροτον, ένα σκληρό κι' ύποκριτικό άνθρωπο. 'Ο Μύροτον, από την επομένη κιόλας του γάμου του, γίνεται ένας άπαισιος τύραννος για τον μικρό Δαυίδ, βοηθούμενος σ' αυτό κι' από την γεροντοκόρη αδελφή του. Τόν δέρνει και τόν βασανίζει αλύπητα. Στο τέλος, για ν' απομακρύνη τόν Δαυίδ από τη μητέρα του, τόν στέλνει έσωτερικό σ' ένα λύκειο, στα περικορα του Λονδίνου, όπου η ζωή του περνάει κάπως καλύτερα απ' το σπίτι του, χάρις στη φιλία που τόν συνδέει με διάφορους συμμαθητάς του και προπάντων με τόν Στήρφορθ. Μά, μιά μέρα, τόν καλεί η σύζυγος του λυκειάρχου και του αναγγέλλει ότι η μητέρα του πέθανε. 'Ο Δαυίδ ξαναγυρίζει στο σπίτι του για νά παρακολουθήση την κηδεία της συντετριμμένου και περίλυπος. Μετά την κηδεία, οι Μύροτον απολύουν την Πέγκοττυ από την υπηρεσία τους κι' έπειτα από λίγο καιρό στέλνουν τόν Δαυίδ στο Λονδίνο, για νά εργαστή χειρωνακτικά σέ μιά αποθήκη κρασιών. Μά έπειτ' από λίγο καιρό ο Δαυίδ, μη μπορώντας πειά νά υποφέρει την ταπεινή κι' έξευτελισμένη ζωή του, φεύγει από τόν Λονδίνο και ζητάει άσυλο στο σπίτι μιάς θείας του, της μίς Μπέτου Τρότγουντ, στο Ντούερ. 'Η μίς Μπέτου, γυναίκα παράξενη, μά καλή κατά θάθος, αναλαμβάνει τόν μικρό Δαυίδ υπό την κηδεμονία της και αφού τόν κρατάει επί ένα διάστημα στο σπίτι της, τόν πηγαίνει κατόπιν στο Καντέρμπουρυ για νά σπουδάση. 'Εκεί, ο Δαυίδ συνεχίζει τίς σπουδές του, φιλοξενούμενος στο σπίτι ενός φίλου της θείας του, του δικηγόρου κ. Γουίκφιλντ, ο οποίος ζή μόνος μαζί με την κόρη του.

(Συνέχεια από τόν προηγούμενο)

Καθισμένος μπροστά στο τραπεζάκι του ο κ. Γουίκφιλντ έμεινε δυό ολόκληρες ώρες πίνοντας τόν κρασί του — και ήπιε αρκετό — ενώ η Άγνη έπαιζε πιάνο και κουβέντιαζε μαζί μου. 'Ο κ. Γουίκφιλντ ήταν όλη σχεδόν αυτή την ώρα πολύ ευδιάθετος. Μά κάθε φορά που γύριζε και κύτταζε την κόρη του, γινόταν όνειροπόλος και σιωπηλός. 'Η Άγνη, όπως πρόσεξα, τόν αντιλαμβάνονταν αυτό άμέσως και τόν έβγαζε από τή βύθισί του με μιά έρώτησι ή μ' ένα χέδι. 'Ο πατέρας της τότε τινάζονταν απότομα και γέμιζε τόν ποτήρι του.

Κατόπιν η Άγνη έτοιμασε τόν τσαί και τόν σερβίρισε κ' η ώρα πέρασε με τόν ίδιο τρόπο ως τή στιγμή που η μικρούλα πήγε νά πλαγιασή. 'Ο πατέρας της την έπηρε τότε στην άγκαλιά του, τή φίλησε και, μόλις εκείνη έφύγε, είπε ν' ανάψουν φώς στο γραφείο του γιατί θά πήγαινε νά εργασθή. 'Αμέσως τόν καληνύχτισα κι' έγω και πήγα νά κοιμηθώ.

Καθώς διευθυνόμενος στην κάμαρή μου, είδα τόν Ούρια Χήπ, ο οποίος έκλεινε τά παραθύρα του γραφείου. 'Ημουν τόσο ευδιάθετος κι' ένοιωθα μιά τέτοια καλωσύνη νά ξεχειλίξη μέσα μου για όλο τόν κόσμο, ώστε μπήκα στο γραφείο για νά του πώ μιά «καλησπέρα». 'Επειτα φεύγοντας του έδωσα τόν χέρι.

Μά πόσο γλοιώδες και παγωμένο ήταν τόν χέρι του! 'Εμοιαζε με χέρι φαντάσματος, τόσο στο άγγιγμα, όσο και στο κύτταγμα. 'Ετριψα κατόπιν τόν δικό μου για νά τόν ζεστάνω και νά εξαφανίσω τά ίχνη αυτής της επαφής. Μά ήταν τόσο δυσάρεστη, ώστε ανεβαίνοντας στην κάμαρή μου νόμιζα πως ένοιωθα ακόμα αυτό τόν ψυχρό και υγρό χέρι.

XVI

Τήν άλλη μέρα τόν πρωί, μετά τόν πρόγευμα, ξανάρχισα τή μαθητική μου ζωή. Συνοδευμένος από τόν κ. Γουίκφιλντ πήγα στο καινούργιο μου σχολείο, όπου με παρουσίασε στο διευθυντή του, τόν δόκτορα Στρόνγκ.

'Ο δόκτωρ έρισκόταν στή βιβλιοθήκη του. Είχε τά μαλλιά του σχεδόν άχτένιστα, φορούσε ρούχα γεμάτα σκόνη και μακρούς γκέτες ξεκούμπωτες. Γυρίζοντας προς έμένα τά σβουσμένα του μάτια, μου είπε πως ήταν ευτυχής που με έβλεπε και μου έδωσε τόν πλαδαρό του χέρι.

Κοντά του στεκόταν μιά νέα γυναίκα πολύ όμορφη που την αποκαλούσε Άννι — ή κόρη του, όπως υπέθεσα στην αρχή. Μά όταν φυγαμε απ' αυτό τόν δωμάτιο για νά πάμε στην τάξι, ξαφνιάστηκα ακούγοντας τόν κ. Γουίκφιλντ νά την αποκαλή κ. Στρόνγκ. 'Ηταν λοιπόν ή γυναίκα του;

'Η τάξις, στην οποία μ' ώδηγησαν, έρισκόταν στο πιο ήσυχο μέρος του κτιρίου. Φαινόταν απ' αυτήν μιά γωνιά του κήπου, που προωριζόταν αποκλειστικώς για τόν δόκτορα. 'Υπήρχαν εκεί μεγάλα δέντρα που άπλωναν τά φύλλα τους ως τά παραθύρα. Εικοσιπέντε μαθηταί ήσαν σκυμμένοι πάνω από τά βιβλία τους. Βλέποντάς μας νά μπαίνουμε σηκώθηκαν.

— Σας παρουσιάζω έναν καινούργιο συμμαθητή σας, κύριοι, είπε ο δόκτωρ, τόν Δαυίδ Τρότγουντ Κόπερφιλντ.

Κάποιος Άνταμς, που ήταν επί κεφαλής της πρώτης τάξεως, σηκώθηκε για νά μου εύχηθή τόν «καλώς ήρισες». 'Η άσπρη γραβάτα του τόν έκανε νά μοιάξη με νεαρό πάστορα, μά στάθηκε τόσο ευγενικός και με παρουσίασε στους άλλους με τόση χάρι, ώστε θά συνήθιζα άμέσως προς τόν περιβάλλον μου αν πήγαινα εκεί υπό άλλες συνθήκες.

Είχα όμως τόσο καιρό νά θρεθώ ανάμεσα σε παιδιά της ηλικίας μου, ώστε τά είχα χαμένα.

Καθώς ένοιωθα ότι είχα κάνει ως τότε μιά ζωή που οί άλλοι μαθηταί ούτε τή φανταζόντουσαν καν, μου φαινόταν σαν ιεροσουλία τόν ότι έμπαινα εκεί μέσα σαν όμοιός τους. Κατά τόν διάστημα που είχα δουλέψει στην αποθήκη «Μύροτον και Γκρίνμπυ» είχα ξεχάσει όλα τά παιδικά παιχνίδια και τά σπόρ και καταλάβαινα ότι θά δειχνόμενοι τώρα σ' αυτά άδέξιος σαν πρωτόπειρος. 'Επίσης, ό,τι είχα μάθει άλλοτε στο σχολείο, είχε φύγει σιγά-σιγά από τή μνήμη μου ανάμεσα στις φροντίδες της καθημερινής ζωής που με άπασχολούσαν από τόν πρωί ως τόν βράδυ. Φανταζόμενοι ακόμα τί θά σκεφτόντουσαν για μένα οί συμμαθηταί μου αν ήξεραν τή ζωή που είχα κάνει στο Λονδίνο.

'Ολ' αυτά μου βασάνιζαν τόσο τόν κεφάλι κατά τή διάρκεια της πρώτης αυτής σχολικής ήμέρας, ώστε γινόμουν πολύ έπιφυλακτικός μόλις κανένας από τούς καινούργιους συμμαθητάς μου με πλησίαζε. Γι' αυτό, μόλις τελείωσε τόν μάθημα, έσπευσα νά φύγω και νά γυρίσω στο κ. Γουίκφιλντ.

Μόλις έφτασα εκεί και χτύπησα τή πόρτα, ένοιωσα όλη τή στενοχώρια μου νά διαλύεται. Άνέθηκα στην κάμαρή μου και μελέτησα ως τήν ώρα του φαγητού.

'Όταν κατέβηκα για τόν δείπνο, έβηκα στο σαλόνι την Άγνη, ή οποία περίμενε τόν πατέρα της, που έρισκόταν ακόμα στο γραφείο του. Με υποδέχτηκε με τόν πιο γλυκό της χαμόγελο και με ρώτησε τίς έντυπώσεις μου απ' τόν σχολείο. Της άπάντησα ότι ήμουν ευχαριστημένος, αν και τήν πρώτη μέρα στενοχωρήθηκα λίγο.

— Και σείς, τή ρώτησα, δέν κάνετε μαθήματα;

— 'Ω! ναι, κάθε μέρα. Μά τά κάνω έδω στο σπίτι... 'Ο μπαμπάς, βλέπετε, θέλει νά μη φεύγη καθόλου ή μικρή του οικοδέσποινα από τόν σπίτι...

— Σας αγαπάει πολύ ο μπαμπάς σας, είπα.

'Η Άγνη κούνησε καταφατικώς τόν κεφάλι της και πήγε ως τήν πόρτα για νά δη μήπως έρχόταν ο πατέρας της. Μά επειδή εκείνος δέν φαινόταν ακόμα, ξαναγύρισε στή θέσι της και μου είπε με τή γλυκειά της φωνή:

— 'Η μαμά πέθανε όταν γεννήθηκα. Τήν ξέρω μόνο από

τὸ πορτραῖτο τῆς πού ἔχουμε κάτω. Εἶδα πὼς τὸ κυττάζατε. Μαντέψατε ποιά ἦταν;

Τῆς ἀπάντησα πὼς τὸ εἶχα μαντέψει ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα πού εἶχε ἢ ἴδια μὲ τὸ πορτραῖτο.

— Κι' ὁ μπαμπᾶς λέει τὸ ἴδιο... Μὰ, σιωπή!... "Ερχεται!...

Τὸ ὠραῖο πρόσωπό τῆς ἀχτινοβολοῦσε ἀπὸ χαρὰ καθὼς ἔτρεξε νὰ ὑποδεχτῆ τὸν πατέρα τῆς. "Όταν μῆκαν μέσα κ' οἱ δυὸ μαζύ, πιασμένοι χέρι μὲ χέρι, ὁ κ. Γουϊκφιλντ μὲ καλησπέρισε μὲ τὴ μεγαλύτερη ἐγκαρδιότητα καὶ μοῦ εἶπε ὅτι σίγουρα θὰ περνοῦσα πολὺ καλά στὸ σχολεῖο τοῦ δόκτορος Στρόνγκ, πού εἶνε ὁ λαμπρότερος τῶν ἀνθρώπων.

— Ὑπάρχουν ἴσως μερικοὶ πού καταχρῶνται τῆς καλωσύνης τοῦ, ἐπρόσθεσε. Φρόντισε, Τρότγουντ, νὰ μὴ τὸ κάνης ποτέ ἐσὺ αὐτό...

Κι' ἀμέσως κ' οἱ τρεῖς πήγαμε στὴν τραπεζαρία, ὅπου μᾶς περίμενε ἕνα ἐκλεκτὸ γεῦμα.

Μόλις φάγαμε, ξαναγυρίσαμε στὸ σαλόνι κ' ἡ βραδυὰ πέρασε ἀκριβῶς ὅπως κ' ἡ προηγούμενη. Ἡ Ἄγνη τοποθέτησε τὴ μπουκάλα μὲ τὸ κρασί τοῦ πατέρα τῆς στὸ ἴδιο τραπεζάκι κι' ὁ κ. Γουϊκφιλντ κάθησε μπροστὰ σ' αὐτὸ κι' ἄρχισε νὰ πίνει. Κατόπιν ἡ Ἄγνη ἔπαιξε πιάνο κι' ὅταν τελείωσε, πῆρε τὸ ἐργόχειρό τῆς κι' ἄρχισε νὰ μιλάη μὲ μᾶς. "Επειτα ἔπαιξε μερικές παρτίδες ντόμινο μαζύ μου καὶ σερβίρισε τὸ τσαῖ στὴ συνηθισμένη ὥρα. Ὑστερα μοῦ εἶπε νὰ τῆς δείξω τὰ βιβλία μου, τὰ ξεφύλλισε καὶ μοῦ ἔδειξε τί εἶχε μάθει κ' ἢ ἴδια...

Καθὼς γράφω τίς γραμμὲς αὐτὲς, τὴν ξαναβλέπω ὅπως ἐκεῖνο τὸ βράδυ κοντὰ μου, γαλήνια κι' ἀπλὴ κι' ἀκούω τὴν ὡμορφὴ καὶ γλυκεῖα φωνή τῆς. Εἶχα ἀρχίσει κιόλας ἀπὸ τότε νὰ νοιώθω τὴ σωτηρία ἐπίδρασι πού ἐμελλε νὰ ἐξασκήση ἀργότερα στὴν ψυχὴ μου. Εἶχα ἀρχίσει κιόλας νὰ καταλαβαίνω ὅτι παντοῦ ὅπου θρισκόταν ἡ Ἄγνη θρισκόταν κ' ἡ γαλήνη, ἡ καλωσύνη, ἡ ἐμπιστοσύνη...

Ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου εἶχε φτάσει. Μόλις ἔφυγε ἡ Ἄγνη, ἔ-

Ἡ Ἄγνη ἔπαιξε πιάνο καὶ κουβέντιαζε μαζύ μου...

σφίξα τὸ χέρι τοῦ κ. Γουϊκφιλντ, ἔτοιμος κι' ἐγὼ ν' ἀποσυρθῶ. Μὰ με κράτησε λέγοντας:

— Τί προτιμᾶς, Τρότ; Νὰ μείνης μαζί μας ἢ νὰ πᾶς ἀλλοῦ;

— Νὰ μείνω μαζί σας! ἀπάντησα ζωηρά.

— Ἀλήθεια;

— Ναι, ἂν, ἐννοεῖται, τὸ θέλετε, ἂν αὐτὸ εἶνε δυνατόν...

— Μὰ ἐμεῖς κάνουμε, παιδί μου, μιὰ ζωὴ κάπως θλιβερή...

— Δὲν θὰ εἶνε πιὸ θλιβερὴ γιὰ μένα, κύριε, ἀπ' ὅ,τι εἶνε γιὰ τὴν Ἀγνή. Δὲν τὴ βρίσκω καθόλου θλιμμένη τὴν Ἀγνή.

— Ἡ Ἀγνή... εἶπε ὁ κ. Γουϊκφιλντ, διευθυνόμενος πρὸς τὸ τζάκι, ἀπάνω στὸ ὁποῖο ἀκούμπησε. Ἡ Ἀγνή!... Ἡ Ἀγνή!...

Εἶχε πιῆ τόσο κρασί ἐκεῖνο τὸ θράδυ, ὥστε τὰ μάτια του εἶχαν κοκκινίσει.

— Ἀναρωτιέμαι συχνά, ψιθύρισε, ἂν ἡ Ἀγνή μπορῆ νὰ με θηρεύῃ... Μὰ θὰ μποροῦσα ποτὲ ἐγὼ νὰ τὴν θηρεύω;

— Ὁχι, μ' αὐτὴν τὸ πρᾶγμα εἶνε διαφορετικὸ, ἐντελῶς διαφορετικὸ...

Μιλοῦσε μόνος του καὶ γι' αὐτὸ ἔμενα σιωπηλός.

— Ζοῦμε σ' ἕνα παλιὸ πένθιμο σπίτι, ἐξακολούθησε, καὶ κάνουμε μιὰ ζωὴ μονότονη... Μὰ νοιώθω τὴν ἀνάγκη νὰ τὴν ἔχω κοντά μου, — πρέπει νὰ τὴν ἔχω κοντά μου... ὦ Θεέ μου!... Ἡ σκέψις ὅτι μπορῶ νὰ πεθάνω καὶ ν' ἀφήσω τὸ ἀγαπημένο μου παιδί, ἢ ὅτι τὸ ἀγαπημένο μου παιδί μπορεῖ νὰ πεθάνη καὶ νὰ μ' ἀφήσῃ, ἔρχεται σὰν φάντασμα καὶ ταράζει τίς πιὸ εὐτυχισμένες μου ὥρες... Γι' αὐτὸ κι' ἐγὼ ζητᾶω νὰ τὴν πνίξω μέσα στό...

Δὲν ἀποτελείωσε τὴ φράσι του, μὰ γυρίζοντας ἀργὰ πρὸς τὸ μέρος ὅπου καθόταν πρὶν, σήκωσε τὴ μπουκάλα τοῦ κρασιοῦ γιὰ νὰ γεμίσει τὸ ποτήρι του. Μὰ, βλέποντας πῶς ἦταν ἄδεια, τὴν ἀπόθεσε πάλι κι' ἄρχισε νὰ κόβη θόλτες.

— Ἄν λοιπὸν, ἐξακολούθησε, δὲν μπορῶ νὰ ὑποφέρω τὴ σκέψι αὐτὴ τώρα πού ἡ Ἀγνή εἶνε κοντά μου, τί θὰ γίνῃ ὅταν θὰ βρίσκεται μακριά; Ὁχι! Ὁχι! Δὲν μπορῶ νὰ ὑποστῶ μιὰ τέτοια δοκιμασία!

Στηρίχτηκε πάλι στὸ τζάκι κι' ἀπορροφήθηκε τόσο ἀπὸ τίς σκέψεις του, ὥστε ἀπόμεινα δισταχτικός. Δὲν ἤξερα ἂν θὰ τὸν ἀνησυχούσα περισσότερο φεύγοντας ἀπ' τὸ δωμάτιο ἢ μένοντας ἡσυχος ὡς τὴ στιγμή πού θὰ συνερχόταν ἀπὸ τίς σκέψεις του. Στὸ τέλος τινάχτηκε, ἔκανε μὲ τὸ βλέμμα του τὸ γύρο τοῦ σαλονιοῦ, καὶ τὰ μάτια του συνάντησαν τὰ δικά μου.

— Λοιπὸν, Τρότ, θέλεις νὰ μείνης μαζί μας; εἶπε μὲ τὸν συνηθισμένο του τόνο, σὰ ν' ἀπαντοῦσε σὲ κάτι πού τοῦ εἶχα πῆ πρὸ μιᾶς στιγμῆς. Χαίρω πολὺ γι' αὐτό. Θὰ μᾶς κρατᾶς συντροφιά. Θὰ εὐχαριστιώμαστε τοῦ θὰ σ' ἔχουμε κοντά μας. Θὰ εἶνε μιὰ χαρὰ γιὰ μένα, γιὰ τὴν Ἀγνή, γιὰ ὅλους σας.

— Καὶ προπάντων γιὰ μένα, κύριε! εἶπα. Εἶμαι τόσο εὐχαριστημένος πού μένω ἐδῶ...

— Εἶσαι ἕνα λαμπρὸ παιδί! μοῦ ἀπάντησε ὁ κ. Γουϊκφιλντ. Θὰ μείνης στὸ σπίτι μας ὅσο σοῦ ἀρέσει.

Καὶ λέγοντας τὰ λόγια αὐτὰ μοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι καὶ με χτύπησε φιλικὰ στὸν ὤμο. Ἐπειτα μοῦ εἶπε πῶς ὁσάκις ἤθελα νὰ μελετήσω τὸ θράδυ μετὰ τὴν ἀναχώρησι τῆς Ἀγνῆς ἢ νὰ διαβάσω κάτι γιὰ εὐχαριστήσι μου, μποροῦσα νὰ πηγαῖνω στὸ γραφεῖο του καὶ νὰ κάθωμαι κοντά του. Τὸν εὐχαρίστησα, καὶ καθὼς σὲ λίγο πῆγε στὸ γραφεῖο του κι' ἐγὼ δὲν νύσταξα, τὸν ἀκολούθησα μ' ἕνα βιβλίον στὸ χέρι, γιὰ νὰ ἐπωφεληθῶ γιὰ καμμιά ὥρα τῆς ἀδειας πού μοῦ εἶχε δώσει.

Ὅσοτόσο βλέποντας φῶς στὴ μικρὴ στρογγυλὴ κάμαρη ὅπου ἔμενε ὁ Οὔρια Χήπ, μπῆκα ἐκεῖ μέσα σὰν νὰ με τραβοῦσε μιὰ ἀκατανίκητη θασκανεῖα κοντά του. Τὸν βρῆκα νὰ διαβάξῃ μὲ μεγάλη προσοχὴ ἕνα χοντρὸ βιβλίον. Μὲ τὸ δάχτυλό του παρακολουθοῦσε τίς γραμμὲς καὶ μοῦ φάνηκε πῶς ἄφηνε ἕνα ὑγρὸ ἴχνος ἀπάνω στὴ σελίδα, ὅπως θὰ ἔκανε ἕνα σαλιγκάρι.

— Βλέπω πῶς ἐργάζεσαι ἀργὰ ἀπόψε, Οὔρια, τοῦ εἶπα.

— Ναι, κύριε Κόπερφιλντ.

Καθὼς ἀνέβηκα σ' ἕνα σκαμνὶ γιὰ νὰ κουβεντιάσω πιὸ ἄνετα μαζί του, πρόσεξα ὅτι δὲν ἤξερε νὰ γελάσῃ. Ὅ,τι μποροῦσε νὰ κάνη ἀντὶ γέλιου, ἦταν νὰ τραβᾷ τὸ στόμα του καὶ νὰ σχηματίζῃ δυὸ ρυτίδες στὰ μάγουλά του.

— Δὲν ἐργάζομαι τώρα γιὰ τὸ γραφεῖο, κύριε Κόπερφιλντ, ἐπρόσθεσε σὲ λίγο.

— Μὰ τί κάνεις τότε;

— Μορφώνομαι στὰ νομικά, κύριε Κόπερφιλντ. Μελετᾶω αὐτὴ τὴ στιγμή τὸ Ἐγχειρίδιο τοῦ Τίντ. Ἄ! τί συγγραφεὺς αὐτὸς ὁ Τίντ, κύριε Κόπερφιλντ!

Τὸ σκαμνὶ μου ἦταν ἕνα παρατηρητήριο πολὺ θολικό.

Καθὼς εἶδα τὸν Οὔρια νὰ ξαναρχίζῃ τὸ διάβασμά του, ἔπειτα ἀπὸ τὸ ἐνθουσιῶδες αὐτὸ ἐπιφώνημα, ἀκολουθώντας πάντα τίς γραμμὲς μὲ τὸ δάχτυλο, πρόσεξα ὅτι τὰ ρουθούνια του πού ἦσαν λεπτά καὶ μυτερά μὲ βαθεῖες σχισμὲς, εἶχαν τὴν περίεργη ιδιότητα νὰ συστέλωνται καὶ νὰ διαστέλωνται, ἔτσι πού φαινόταν πῶς ἔκλεινε τὰ ρουθούνια ἀντὶ νὰ κλείνῃ τὰ μάτια.

— Φαντάζομαι πῶς θὰ εἶσατε σπουδαῖος νομομαθής! τοῦ εἶπα, ἀφοῦ τὸν κύτταξα μιὰ στιγμή σιωπηλός.

— Ἐγὼ, κύριε Κόπερφιλντ! ἔκανε ὁ Οὔρια. ὦ! ὄχι... Εἶμ' ἕνας ἄνθρωπος πολὺ ἀσήμαντος. Ξέρω πῶς εἶμαι ὁ πιὸ ἀσήμαντος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου. Κ' ἡ μητέρα μου εἶνε πολὺ ἀσήμαντη. Κατοικοῦμε σ' ἕνα φτωχικὸ σπίτι. Μὰ δοξάζουμε τὸ Θεὸ πού μᾶς ἔχει καὶ ζοῦμε... Κι' ὁ πατέρας μου ἔκανε ἕνα ἐπάγγελμα πολὺ ταπεινὸ: ἦταν νεκροθάφτης...

— Καὶ τί κάνει τώρα;

— Βρίσκεται στὴν αἰωνία δόξα τῶν οὐρανῶν, κύριε Κόπερφιλντ, ἀπάντησε ὁ Οὔρια. Μὰ πρέπει νὰ εὐγνωμονοῦμε τὸ Θεὸ... Τί ἐξαιρετὴ εὐνοια γιὰ μένα νὰ ἐργάζομαι στοῦ κ. Γουϊκφιλντ.

Ρώτησα τὸν Οὔρια ἂν ἐργαζόταν ἀπὸ καιρὸ στοῦ κ. Γουϊκφιλντ.

— Πρὸ τεσσάρων περίπου χρόνων, κύριε Κόπερφιλντ, ἀπάντησε ὁ Οὔρια, κλείνοντας τὸ βιβλίον, ἀφοῦ προηγουμένως σημάδεψε προσεχτικὰ τὴ σελίδα του. Τί εὐγνωμοσύνη πρέπει νάχω γι' αὐτὴ τὴν εὐνοια! Τί εὐγνωμοσύνη πρέπει νάχω γιὰ τὴν καλωσύνη μὲ τὴν ὁποία ὁ κ. Γουϊκφιλντ μοῦ ἐπιτρέπει νὰ μαθαίνω ἀνεξόδως τὰ νομικά κοντά του!

— Τότε, ὅταν τὰ μάθετε, θὰ γίνετε καὶ σεῖς νομικός, συμβολαιογράφος ἢ δικολάβος;

— Ἄν ἡ Θεῖα Πρόνοια τὸ ἐπιτρέψῃ, κύριε Κόπερφιλντ.

— Ἴσως νὰ γίνετε μιὰ μέρα συνέταιρος τοῦ κ. Γουϊκφιλντ, εἶπα γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσω. Καὶ τότε τὸ γραφεῖο θὰ ἔχη τὴν ἐπιγραφή: «Γουϊκφιλντ καὶ Χήπ», ἢ «Χήπ, διάδοχος Γουϊκφιλντ».

— ὦ! ὄχι, κύριε Κόπερφιλντ, ἀπάντησε ὁ Οὔρια κουνώντας τὸ κεφάλι του. Εἶμαι πολὺ ταπεινός γιὰ νὰ γίνω αὐτὸ πού λέτε. Ὁ κ. Γουϊκφιλντ εἶνε ἕνας διακεκριμένος ἄνθρωπος. Ἄν τὸν γνωρίζατε ἀπὸ καιρὸ, θὰ τὸ ξέρατε αὐτὸ καλύτερα ἀπὸ μένα.

Τοῦ ἀπάντησα ὅτι ἤμουν βέβαιος γι' αὐτό, ἂν καὶ δὲν τὸν γνώριζα ἀπὸ καιρὸ, μολονότι εἶνε φίλος τῆς θεῖας μου.

— Ἄ! ἀλήθεια; ἔκανε ὁ Οὔρια. Ἡ θεῖα σας εἶνε μιὰ γυναῖκα πολὺ γοητευτικὴ, κύριε Κόπερφιλντ.

— Ὅταν ἤθελε νὰ ἐκφράσῃ τὸν ἐνθουσιασμό του, στριφογύριζε τὸ κορμί του σὰν φεῖδι μὲ τὸν πιὸ ἀηδιαστικὸ τρόπο.

— Μιὰ γυναῖκα πολὺ γοητευτικὴ, κύριε Κόπερφιλντ, ἐξακολούθησε ὁ Οὔρια Χήπ. Αἰσθάνεται πολὺ θαυμασμό γιὰ τὴν δεσποινίδα Ἀγνή, δὲν εἶν' ἔτσι, κύριε Κόπερφιλντ;

Τοῦ ἀπάντησα «ναί», ἂν καὶ δὲν ἤξερα τίποτε σχετικῶς.

— Ἐλπίζω πῶς καὶ σεῖς αἰσθάνεσθε τὸν ἴδιο θαυμασμό γι' αὐτὴν, ξανάπε ὁ Οὔρια.

— ὦ! ναί! τοῦ ἀπάντησα αὐθόρμητα αὐτὴ τὴν φορὰ. Ὁλος ὁ κόσμος πρέπει νὰ τὴ θαυμάζῃ!...

— ὦ! εὐχαριστῶ! Εὐχαριστῶ γι' αὐτὸ πού μοῦ εἶπατε! Εἶνε τόσο ἀληθινὸ! ὦ! εὐχαριστῶ, κύριε Κόπερφιλντ.

Μέσα στὸν ἐνθουσιασμό του, στριφογύρισε τόσο, ὥστε γλύστηρε ἀπ' τὴν καρέκλα του καὶ λίγο ἔλειψε νὰ πέσῃ κάτω. Κατόπιν, κάνοντας τίς προετοιμασίες του γιὰ νὰ φύγῃ, εἶπε:

— Ἡ μητέρα μου θὰ μὲ περιμένη καὶ θ' ἀνησυχῇ. Γιατί, μολονότι εἶμαστε φτωχοί, κύριε Κόπερφιλντ, ἀγαπᾶμε πολὺ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Ἄν θέλετε νάρθῃτε νὰ μᾶς δῆτε κανένα ἀπόγευμα καὶ νὰ πάρετε ἕνα φλυτζάνι τσαΐ στὴ φτωχικὴ μας κατοικία, ἢ μητέρα μου θὰ ἐνοιωθετὴ μεγάλη τιμὴ, ὅπως κι' ἐγὼ ἄλλωστε γιὰ τὴν ἐπίσκεψί σας...

Τοῦ ἀπάντησα ὅτι πολὺ εὐχαρίστως θὰ πηγαῖνα νὰ τοῦς ἐπισκεφθῶ.

— Εὐχαριστῶ, κύριε Κόπερφιλντ. Ἐλπίζω ὅτι θὰ μείνετε ἀρκετὸ καιρὸ στοῦ κ. Γουϊκφιλντ.

Τοῦ εἶπα ὅτι θὰ ἔμενα ὅσον καιρὸ θὰ διαρκοῦσαν ἡ σπουδές μου.

— ὦ! ἀλήθεια; ἔκανε ὁ Οὔρια Χήπ. Τότε δὲν θὰ ξα-

φνιαστώ καθόλου αν σ'ας δώ μιά μέρα συνέταιρο του κ. Γουϊκφιλντ.

Διαμαρτυρήθηκα λέγοντάς του πώς ούτε καν είχε περάσει ποτέ μιά τέτοια σκέψις από το μυαλό μου, μ'αέκείνος επέμεινε με γλυκό τόνο:

— "Ω! ναι, κύριε Κόπερφιλντ! Πραγματικά, αυτό δέν θά με ξάφνιαζε καθόλου.

Καθώς έτοιμαζόταν νά φύγη από τό γραφείο, με ρώτησε αν μπορούσε νά σβύση τό φως. Του άπάντησα καταφατικά και φύσηξε άμέσως τό κερί.

'Αφού μου έσφιξε τό χέρι — άγγίζοντας τό δικό του μέσ' στο σκοτάδι ένοιωσα την έντύπωση πώς άγγιξα ένα ψάρι — μισάνοιξε την πόρτα, γλύστρησε έξω και την ξανάκλεισε πίσω του, αφήνοντάς με νά θρω τό δρόμο μου για την κάμαρή μου μέσα στο σκοτάδι.

"Όλη τή νύχτα τόν έβλεπα στον ύπνο μου. 'Όνειρεύτηκα μεταξύ των άλλων, πώς ήταν πειρατής και πώς πήγε νά ληστέψη τό καρραβόσπιτο του κ. Πέγκοττυ, άπ' όπου άρπαξε τή μικρούλα "Εμιλυ κι' έμένα για νά μάς πνίξη στη θάλασσα.

Την άλλη μέρα, έδιωξα κάπως τή στενοχώρια που ένιωσα στο λύκειο. Τή μεθεπομένη την έδιωξα άκόμη περισσότερο, έτσι που σε δεκαπέντε μέρες αισθανόμουν τόν έαυτό μου έντελώς ευτυχισμένο και ξένοιαστο ανάμεσα στους καινούργιους συμμαθητάς μου. "Ημουν βέβαια άρκετά άδέξιος στα παιγνίδια και πολύ καθυστερημένος στα μαθήματα, μ'αέλιπιζα ότι με τή μελέτη και την έπιμονή θά κατώρθωνα νά φτάσω τους άλλους. Και πραγματικά, άφωσιώθηκα τόσο στην έργασία, ώστε μπόρεσα, έπειτα από μερικές ημέρες ν' άποσπάσω έπαίνους από τους δασκάλους μου. "Έτσι, σε λίγο καιρό, ή ζωή που είχα κάνει στην άποθήκη «Μύρστον και Γκρίνμπυ» μου φαινόταν τόσο μακρυνή ώστε δυσκολευόμουν νά πιστέψω πώς ήταν άληθινή, ένω αντίθετως είχα συνηθίσει τόσο στην καινούργια μου ζωή, ώστε μου φαινόταν πώς την έκανα από καιρό.

Τό σχολείο του δόκτορος Στρόνγκ ήταν λαμπρό και διέφερε από τό λύκειο Κρήκλ όσο διαφέρει τό καλό από τό κακό. Τό σύστημα τής διδασκαλίας ήταν περίφημο κι' έργαζόμαστε όλοι με την έπιθυμία νά διακριθούμε. Παίζαμε ώραια παιγνίδια και είχαμε κάθε έλευθερία.

Μερικοί από τους μεγαλύτερους μαθητάς έμεναν στο σπίτι του δόκτορος Στρόνγκ και άπ' αυτούς έμαθα μερικές λεπτομέρειες τής ζωής του. "Έμαθα πώς είχε παντρευτή πρό ένός μόλις χρόνου με την "Αννι, την ώραία και νεαρή γυναίκα που είχα δει την πρώτη μέρα στο γραφείο του, πώς ήταν γάμος έξ έρωτος, γιατί ή "Αννι, όχι μόνο δέν είχε πεντάρα, μ'αέίχε κι' ένα τσουρμιο φτωχών συγγενών που ήταν πάντα πρώτοι και καλύτεροι στο τραπέζι του συζύγου της. "Έμαθα έπίσης ότι ο δόκτωρ ήταν πάντα άφηρημένος γιατί άναζητούσε έλληνικές ρίζες. Στην άρχή, μέσα στην άγνοιά μου, φαντάστηκα πώς άγαπούσε πολύ τή θοτανική, γιατί τόν έβλεπα καθώς περπατούσε νά καρφώνη τά μάτια του στη γη, μ'αεκατόπιν κατάλαθα ότι έπρόκειτο για ρίζες έλληνικών λέξεων, τις όποιες έψαχνε νά θρη για κάποιον καινούργιο λεξικό που έγραφε.

"Ο δόκτωρ ήταν τό είδωλο όλου του σχολείου. Θά έπρεπε νά είνε οι μαθητάι του πολύ διεστραμμένοι για νά συμβαίνη διαφορετικά, γιατί ήταν ο καλύτερος των ανθρώπων κ' ή άγαθότης του θά μπορούσε νά συγκινήση και τις πέτρες άκόμα. "Όταν έκοβε θόλτες στο τμήμα τής αυλής του σχολείου που ήταν πλάι στο σπίτι του, τά σπουργίτια κ' ή κουρούνες έσκυβαν και τόν κύτταζαν περιπαιχτικά, σαν νά τόν κοροΐδευαν γιατί καταλάβαιναν καλύτερα άπ' αυτόν τά πράγματα του κόσμου. Και αν εκείνη την ώρα τύχαινε νά φανή κανένας άλήτης άπ' έξω, ο δόκτωρ του έδινε, πριν άκόμη εκείνος του ζητήσει έλεημοσύνη, χρήματα που του έφταναν για νά φάηδου μέρες. Κάποιο χειμώνα, καθώς έλεγαν, μιά μέρα παγωμένη, ο δόκτωρ είχε χαρίσει τις γκέτες του σε μιά ζητιάννα.

"Η ζητιάννα αυτή κατόπιν προκάλεσε τά γενικά γέλια, περιφέροντας από πόρτα σε πόρτα ένα μικρό φασκιωμένο μέσα σ'αυτές τις γκέτες που ήταν περίφημες στην

πόλι όσο κι' ο καθεδρικός της ναός. "Όλοι λοιπόν τις άναγνώρισαν και μόνο ο δόκτωρ δέν τις άναγνώρισε όταν σε λίγο καιρό τις είδε στη θιτρίνα ένός παλιατζή, όπου τις είχε πουλήσει ή ζητιάννα. Τις θρήκε μάλιστα πολύ του γούστου του και τις άγόρασε.

"Ηταν ένα γοητευτικό θέαμα νά βλέπη κανείς τό δόκτορα Στρόνγκ με τή νεαρή και ώραία σύζυγό του. "Ο πατρικός και γλυκός τροπος με τόν όποίο τής έδειχνε την άγάπη του, φανέρωνε όλη την τρυφερότητα τής ψυχής του.

Την κ. Στρόνγκ την έβλεπα συχνά και μόνη της. Είχε νοιώσει για μένα μεγάλη συμπάθεια από την πρώτη κιόλας ημέρα και δέν έπαυε από τότε νά δείχνη για μένα ένδιαφέρον και φιλία. "Έξ άλλου, άγαπούσε πολύ την "Αγνή κι' έρχόταν συχνά και την έβλεπε. "Αντιθέτως στις σχέσεις της με τόν κ. Γουϊκφιλντ επικρατούσε κάποια στενοχώρια. Θάλεγε κανείς πώς τόν φοβόταν. "Όταν έρχόταν νά μάς δει τό θράδυ, απέκρουε πάντα την προσφορά του νά την συνοδεύη στο σπίτι της και κάθε φορά τή συνώδευα έγώ ως εκεί. Σχεδόν δέ πάντοτε συναντούσαμε στο δρόμο κάποιον έξάδελφο τής "Αννι, τόν κ. Τζάκ Μάλντον, ο όποιος έκανε τόν ξαφνιασμένο για την «άπροσδόκητη» αυτή συνάντησι.

"Η μητέρα τής κ. Στρόνγκ άνομαζόταν κ. Μαρκλεχάμ, μ'αε οι μαθητάι την έλεγαν πάντοτε Γέρο Στρατηγό, έξ αίτίας τής έξυπνης τακτικής την όποία έφήρμοζε για νά φορτώνη στη ράχι του δόκτορος τους συγγενείς της. "Ηταν μιά γρηά γυναίκα με ζωηρό βλέμμα και όταν έκανε την τουαλέττα της, φορούσε ένα καπέλλο στολισμένο με τεχνητά λουλούδια και με δύο πεταλούδες που φαινότουσαν σαν νά πετάνε πάνω άπ' τά λουλούδια αυτά. "Η γυναίκα λοιπόν αυτή δέν έκρυβε καθόλου πώς ο Τζάκ Μάλντον ήταν έρωτευμένος με την κόρη της από μικρό παιδί.

XVII

"Από τότε που έφυγα από τό Λονδίνο, δέν μου δόθηκε καθόλου ευκαιρία ν' άναφέρω την Πέγκοττυ. Τής έγραφα μερικές σύντομες γραμμές μόλις έγκαταστάθηκα στης θείας μου και κατόπιν όταν εκείνη με ανέλαβε όριστικά υπό την προστασία της, μιά λεπτομερή έπιστολή. Μετά την είσοδό μου στο λύκειο του δόκτορος Στρόνγκ, τής έγραφα πάλι, λέγοντάς της πόσο ήμουν ευτυχισμένος και τί σχέδια έκανα για τό μέλλον. Κ' ή χαρά μου ήταν μεγάλη που μπόρεσα νά τής έμβάσω συγχρόνως από τά χρήματα που μου είχε δώσει ο κ. Ντίκ τή μισή γκινέα που μου είχε στείλει στο Λονδίνο.

"Η Πέγκοττυ μου άπάντησε πολύ σύντομα, μ'αε και πολύ έκτεταμένα. Ευλογούσε τή θεία μου Μπέτσυ γιατί με ανέλαβε υπό την προστασία της και με πληροφορούσε για ένα νέο που με συγκίνησε βαθειά: τά έπιπλα του παληού μας σπιτιού είχαν πουληθή, ο κ. Μύρστον και ή άδελφή του είχαν φύγει και τό σπίτι νοικιαζόταν ή πουλιώταν. "Ο Θεός ξέρει ότι τό σπίτι αυτό, έφόσον τό κατοικούσαν εκείνοι, δέν ήταν για μένα τίποτε. Μ'αε με λύπησε πολύ ή σκέψις ότι ή άγαπημένη και παλιά αυτή κατοικία είχεν έγκαταλειφθή όριστικά. Φανταζόμουν τις δενδροστοιχίες γεμάτες άγριογόρτα και κίτρινα φύλλα, τή θροχή νά χτυπάη τά τζάμια, τό χειμωνιάτικο άνεμο νά ούρλιάζη όλόγυρα. Σκεπτόμουν τόν τάφο τής μητέρας μου κάτω από τά δέντρα του κοιμητηρίου. Και μου φαινόταν πώς τό σπίτι πέθαινε έτσι και πώς ό,τι άποτελούσε τό πλαίσιο τής ζωής των δικών μου εξαφανιζόταν με τή σειρά του μέσα στη νύχτα του παρελθόντος.

"Εκτός αυτού, τίποτε άλλο έξαιρετικό δέν μου έγραφε ή Πέγκοττυ. "Ο Μπάρκης, μου έλεγε, ήταν ένας λαμπρός σύζυγος, ίσως λίγο σφιχτός στα χρήματα, μ'αε όλος ο κόσμος έχει τά έλαττώματά του και πρώτη αυτή ή ίδια είχε πολλά (πράγμα για τό όποίο άμφιβάλλω πολύ). Μου έστελνε τους χαιρετισμούς της κι' έπρόσθετε ότι ή καμαρούλα μου στο σπίτι της ήταν πάντα στην διάθεσί μου. Και τελείωνε λέγοντας, ότι ο άδελφός της Ντάν και ο άνηψιός της Χάμ ήταν καλά, ότι ή κ. Κουμιτζή γαινε καλύτερα και ότι ή "Εμιλυ άρνιόταν νά μου στείλη τά φιλιά της, μ'αε έξουσιοδοτούσε την θεία της γι' αυτό. ("Ακολουθεί)

ΤΟ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

"Επειδή πολλοί άναγνώσται μας μ'ας παρεπονήθησαν διότι ήταν άναγκασμένοι νά καταστρέφουν τά τεύχη του περιοδικού άποκόπτοντες έβδομαδιαίως τό δελτίον των βιβλίων, τά όποία διανέμει τό «Μπουκέτο», κατηγορήσαμε τά δελτία αυτά.

Τάς εκδόσεις μας θά προμηθεύεσθε πλέον έλεύθερα, χωρίς δελτία, διά τής καταβολής μόνον του άντιτίμου των.

Διά τά έργα τά όποία θά εκδίδωμεν μηνιαίως θά είδοποιούμεν τους άναγνώστας μας διά του περιοδικού.